

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

उपस्वेद (von स्विद् mit उप) m. *Feuchtigkeit: तयारुणानि निरधुः* — सोपस्वेदेषु (angefuchet) भाट्टेषु MBh. 1, 1083. स्वापस्वेदेषु (sic) पात्रेषु घृतपूर्णेषु 3, 846.

उपकृत् (von कृन् mit उप) adj. *anfallend: मृगं न भीममुपकृत्सुमयम्* RV. 2, 33, 11.

उपकृत्या (wie eben) f. *Verblendung (der Augen): अन्तोः* AV. 5, 4, 10.

उपकृत्तार (wie eben) nom. ag. *entgegenwirkend, verderblich* Suçr. 1, 136, 8.

उपकृतव्य (wie eben) adj. *zu tödten* KATH'S. 26, 140.

उपकृण (von कृन् mit उप) n. *das Herbeischaffen; s. अग्रोपकृण.*

उपकृत्तार (wie eben) nom. ag. *Darbringer, Darreicher* M. 5, 51.

उपकृत् (von कृन्, कृयति mit उप) m. P. 3, 3, 72. *Herbeirufung, Einladung; in Verbindung mit इप् and folg. loc. Einladung bei Jmd. begreifen, Zutritt wünschen: तस्मिन्निन्द्र उपकृत्तमैच्छत् तं नोपाकृयत्* TS. 2, 4, 12, 1. 5, 2, 1. ÇAT. Br. 12, 8, 3, 30. 14, 2, 2, 42. 3, 1, 3, 1. Âçv. Çr. 4, 1. अर्धयुर्कृत्युपकृत् काङ्क्षते 5, 7, 8. 6, 12, 12, 8. कौतारमोपाकृत्तमयं ब्राह्मण इच्छते तं कौतारुपकृत्तमयं KĀTJ. Çr. 9, 12, 11. 7, 5, 11. 25, 14, 4.

उपकृत्तव्य (wie eben) m. N. einer Feier: उपकृत्तं विपूयत्तं ये च यज्ञा गुहा कृताः AV. 11, 7, 15. KĀTJ. Çr. 22, 8, 7. भूतिकामो वा ग्रामकामो वा प्रजाकामो वोपकृत्तयेन यज्ञेन Âçv. Çr. 9, 6. MAÇ. S. 4, 6 in Verz. d. B. H. 72.

उपकृत्तित (von कृन् mit उप) n. *spöttisches Gelächter* GĀTĀDH. im ÇKDr.

उपकृत्त (उ० + कृ०) gaṇa वेतनादि zu P. 4, 4, 12.

उपकृत्तिका (von उप + कृत्त) f. *ein Säckchen oder eine Dose, in der Betel oder Gewürze gehalten werden, Daçak* 135, ult.

उपकृत्स्वन् (von कृन् mit उप) adj. subst. *spottend, Spötter: मा तौ मूरा अविष्यो मोपकृत्स्वान् आ देन्* RV. 8, 45, 23.

उपकार (von कृन् mit उप) m. 1) *Darbringung* AK. 2, 8, 1, 28. 3, 4, 26, 197. H. 447. 737. क्रियतामुपकारो ऽस्य च्यम्बकस्य, दत्तोपकारम्, गिरीशस्य यशान्यायमुपकारमुपाकर्त्तु MBh. 14, 1913. fg. आत्मोपकार KATH'S. 22, 66. VID. 93. उपकारिर्वज्रयिवा MBh. 1, 497. पुष्पोपकारिर्वलिभिः 3, 163. 14020. R. 2, 18, 16. 3, 16, 10. 21, 25. 77, 23. 4, 41, 29. 5, 13, 16. Suçr. 1, 21, 19. 71, 6. 2, 391, 15. VIKR. 43, 9. RAGH. 4, 84. MEGH. 33. AMAR. 13. KATH'S. 20, 189. PRAB. 34, 4. DHŪRTAS. 83, 10. am Ende eines adj. comp. f. आ R. 6, 19, 16. सपर्या सपशूपकारम् RAGH. 16, 39. बलिभिः सोपकारैः Suçr. 2, 390, 2. nom. abstr. ०ता und ०त्वः यत्र — ज्योतिषो प्रतिविम्बानि प्राप्नुवत्युपकारताम् KUMĀRAS. 6, 42. भगवत्युपकारवे (zur Darbringung für Bh.) यत एवासि कल्पितः KATH'S. 10, 143. उपकारीकर darbringen: चाण्डिकायास्वामुपकारीकरिष्यति 141. ०कुरुष्व VID. 93. — 2) *ausgelassene Freude, exultation (which comprehends laughter, dance, song, bellowing as a bull, bowing, recital of prayer, etc.)* COLEBR. Misc. Ess. 1, 408. अनेकविकल्पोपकारकर्मभिः DAÇAK. in BENF. Chr. 181, 20.

उपकालक m. pl. N. pr. eines Landes (कुत्तल) H. 961.

उपकाम (von कृन् mit उप) m. *Tändelei, Scherz, Spiel: ज्ञायाया उपकामं नेक्ते* ÇAT. Br. 14, 9, 1, 11. PĀR. GRHJ. 1, 11. *spöttisches Lächeln* RAGH. 12, 37. सोपकामम् MBh. 3, 14709. PAKĀT. 227, 4. DHŪRTAS. 80, 11. PRAB. 108, 10. सप्रकाशोपकामम् 111, 15. — Vgl. अग्रोपकाम.

उपकास्य (wie eben) adj. *zu verspotten, dem Spott anheimgefallen*

MRĀKH. 102, 14. उपकास्यतो गम् sich dem Spott aussetzen RAGH. 1, 3.

उपकृत् 1) partic. s. u. धा mit उप. — 2) m. N. pr. gaṇa आचितादि zu P. 6, 2, 146.

उपकृत्त s. u. कृन् mit उप. — उपकृत्तं m. N. pr. P. 6, 2, 146, Sch.

उपकाम (उप + काम) m. *Zusatzopfer* ÇAT. Br. 11, 4, 3, 8. Ind. St. 3, 385.

उपकृत् (von कृन् mit उप) m. 1) *Wölbung, Bucht; Abfall, Abhang* (vgl. कृत्स्न und γυαλον): उपकृत्ते यदुपेतौ अर्पिन्वन्मर्धर्षासो नव्यश्चतैः RV. 1, 62, 6. उपकृत्तेषु यदचिधं योयम् 87, 2. उपकृत्ते गिरीणाम् 8, 6, 28. (मधु) यत्सोमोपकृत्ते विदत् in der Wölbung des Soma-Gefäßes 58, 6. उपकृत्ते नव्यो अंशुमत्याः 83, 14. (मञ्जूषाम्) जाह्नव्याः समानीतामुपकृत्म् MBh. 3, 17136. — 2) n. *Nähe* AK. 3, 4, 185. H. an. 4, 242. MED. r. 232. उपकृत्ते in der Nähe, nahebei MBh. 1, 6364. 12, 961. 15, 176. कवयामास क्षत्रियाणामुपकृत्ते in der Nähe der K. d. h. den K. 3, 6813. प्रह्ला ऽभवत् क्षत्रियरूपकृत्ते सः ARG. 1, 5. — 3) n. *einsamer Ort* AK. H. 741. an. MED. — 4) m. *Wagen* UNĀDIK. im ÇKDr.

उपकृत्त (von कृन् mit उप) n. *das Einladen* KĀTJ. Çr. 3, 4, 19. 10, 6, 21.

उपागृ 1) adv. gaṇa स्वरादि zu P. 1, 1, 37. a) *leise, ohne Stimme: तस्मादुपागृ वाचा चरितव्यम्* AIT. Br. 1, 27. तिर इव वा एतद्वाचा यदुपागृ 2, 7. उपागृ देवतो यत्रति ÇAT. Br. 1, 3, 5, 10. अनिरुक्तं वा उपागृ ebend. 4, 5, 12. 6, 3, 27. 9, 2, 8. 3, 9, 1, 6. 4, 6, 2, 16. उपागृ वै रतः सिच्यते 6, 2, 2, 20. KĀTJ. Çr. 1, 3, 10. उपागृयार्त्तं m. ÇAT. Br. 1, 6, 3, 23. fgg. 11, 2, 6, 5, 2, 15. 4, 1, 10. TS. 2, 6, 6, 4. ÇĀKH. GRHJ. 1, 1, 44. 3, 12. 18. 8, 6. उपागृकुविम् adj. 1, 1, 36. 5, 3, 4. उपागृता 1, 1, 29. — b) *im Stillen, im Geheimen* AK. 2, 8, 1, 23. H. 1338. an. 3, 717. MED. c. 16. स्यात्तु ड्योर्धनेनेदमुपागृ विकृतं कृतम् MBh. 3, 17309. परिचेतुमुपागृ धारणाम् RAGH. 8, 18. उपागृव्रत ein im Geheimen geleistetes Gelübde MBh. 1, 679. 3, 13263. 13268. उपागृदण्डेन हि मो बन्धनेनावसादयेत् R. 4, 53, 10. — 2) m. a) *ein ohne Stimme gesprochenes Gebet* H. an. MED. विधियज्ञाजपयज्ञो विशिष्टो दशभिर्गुणैः । उपागृः स्याच्छ्रुतगुणः साक्षो मानसः स्मृतः ॥ M. 2, 85. जप उपागृप्रयोगः P. 1, 2, 34, Sch. — b) N. einer Soma-Füllung (ग्रह): उपागृशोर्विषा नु-होमि VS. 9, 38. उपागृशोस्त्रिवृत् 13, 54. 19, 19. TS. 6, 4, 6, 1, 4. Âçv. Çr. 5, 2. यज्ञमुखं वा उपागृः ÇAT. Br. 5, 2, 4, 17. 4, 1, 1, 1. 2, 1. उपागृचर्तयो 4, 1, 2, 3. 4, 1, 4. 5, 5, 12. AIT. Br. 5, 33. उपागृयार्त्तं n. ÇAT. Br. 4, 4, 1, 4. 2, 10, 3, 5, 2. KĀTJ. Çr. 10, 3, 13. उपागृमन्त्रेन adj. (der Stein) mit welchem der für den उपागृग्रह bestimmte Soma geschlagen wird TS. 6, 3, 6, 5. ÇAT. Br. 3, 9, 4, 7. 4, 1, 1, 1, 28. 3, 5, 16, 18. KĀTJ. Çr. 9, 4, 5. fgg. 10, 1, 6, 4, 7. Âçv. Çr. 5, 2. — Zerlegt sich lautlich in उप + अगृ.

उपाक (von अगृ mit उप) adj. *nahe zusammengerückt, verbunden, benachbart; nur in dem du. उपाके von Nacht und Morgen* RV. 1, 142, 7. 3, 4, 6. 10, 110, 6. NIR. 8, 11. AV. 5, 27, 8. oxytonirt: उपाकयोर्नि शिप्रो हर्तिवन्द्ये कृत्तयोर्वज्रम् RV. 1, 81, 4. loc. उपाके adv. in nächster Nähe, gegenwärtig, coram NAIGH. 2, 16. हूमेन न रौचत उपाके RV. 4, 10, 5. 20, 4. 7, 3, 6. अश्वीतं मधो अग्निना उपाके 7, 73, 2. 42, 3. 8, 83, 3. 1, 26, 6. mit gen.: भद्रं तै अग्ने सकृन्निनीकमुपाक आ रौचते सूर्यस्य 4, 11, 1. सूर उपाके 16, 14. — Vgl. अगृक, अगृक, अगृक, प्रतीक.

उपाकचनम् (उ० + च०) adj. *sichtbar vor Augen stehend: अग्नि व्रजं न तत्तिपे सूर उपाकचनम्* RV. 8, 6, 25.